

ISSN 1300-5316
Ayrıbasım / Offprint

TÜRK DİLLERİ ARAŞTIRMALARI

Cilt 20

İstanbul 2010

KURUCUSU
(Founded by)
Prof.Dr. Talat Tekin

YAYIMLAYAN
(Edited by)
Prof.Dr. Mehmet Ölmez
Bu sayının editör yardımcısı /
Co-editor of this issue
Dr. Tülay Çulha

YAZI KURULU
(Editorial Board)
Prof.Dr. Doğan Aksan
Prof.Dr. Mustafa Canpolat
Prof.Dr. Kâmile İmer
Prof.Dr. Mehmet Ölmez
Prof.Dr. Talat Tekin

DANIŞMA KURULU
(Consulting Editors)
A. Bodrogligeti (Los Angeles), B. Brendemoen (Oslo),
L. Bazin (Paris), G. Doerfer (Göttingen), M. Erdal (Frankfurt),
G. Hazai (Budapest), L. Johanson (Mainz), T. Hayashi (Tokyo),
Geng Shimin (Beijing) A. M. Şçerbak (St. Petersburg) Ş. Tekin (Harvard),
A. Tietze (Wien), E. Tryjarski (Warszawa), P. Zieme (Berlin)

Yazışma Adresi

(Mailing Address)
Prof.Dr. Mehmet Ölmez
Yıldız Teknik Üniversitesi
Fen-Ed. Fak. TDE Bölümü
Davutpaşa Yerleşim Birimi
34210 Esenler-İSTANBUL
Tel. (90.212) 383 44 47
olmez.mehmet@gmail.com

© Mehmet Ölmez

ISSN 1300-5316

Baskı: Kitap Matbaası
Tel: (90.212) 567 48 84

dağıtım : Sanat Kitabevi

<http://www.sanakitabevi.com.tr>

Mersin Ağızlarında {-A} Ulaş Eki

Gülseren Tor
(Magosa)

Anadolu ağızlarıyla ilgili kayda değer pek çok çalışma yapılmış; ancak Anadolu'nun her yöresinden yeterli derleme yapılmadığı için, ağızlar bütün yönleriyle ayrıntılı olarak incelenememiştir. Dilbilgisi özellikleri betimlenmeyen ağızlardan biri de Mersin yöresi ağızlarıdır. Bu çalışmada, {-A} ulaş ekinin Mersin ağızlarında kullanımı üzerinde durulacak, ölçünlü dille ortak kullanımından çok, eskiden getirdiği işlevler örneklendirilecektir. Ayrıca, Mersin ağızlarından hareketle, bu ekin Anadolu'da kazandığı farklı bir işlev üzerinde tartışılacaktır.

Nuri Yüce, "Gerundien im Türkischen Eine morphologische und syntaktische Untersuchung" adlı kitabında ulaş eklerinin tarihî ve çağdaş Türk lehçelerindeki işlevlerini incelerken, Anadolu ağızlarına da yer vermiştir. Yüce'nin bu çalışmasında {-A} ulaş ekinin Türkiye Türkçesindeki işlevleriyle ilgili olarak verdiği örnekler arasında Mersin (İçel) ağzına ait örneklere de rastlanmaktadır (1999: 24-38). Leyla Karahan, "Anadolu Ağızlarında Kullanılan Bazı Zarf-Fiil Ekleri" adlı yazısında, Anadolu ağızlarındaki arkaik yapı ve anlam özelliği taşıyan ekler arasına {-a/-e} ulaş ekini de almış, bu ekin müstakil bir zarf-fiil eki olarak eski tarz bağlama fonksiyonunu devam ettirdiğini belirtmiştir (1996: 230). Ancak elde her bölgeden derlenmiş yeterli metin bulunmadığından, bu ekin başka işlevlerine değinememiştir. Nesrin Bayraktar, "Türkçede Fiilimsiler" adlı kitabında {-A} ulaş ekine de yer vermiş, bu ekin yazı dilindeki kullanımını örneklemiş; fakat Anadolu ağızlarına girmemiştir (2004: 158-169). Mustafa Argunşah, "Ünlü Gerundiumunun "-mAgA" Yerine Kullanılışı" adlı yazısında, bu ekin sadece tarihi Türk lehçelerindeki

amaç bildirme görevi üzerinde durmuştur (1999: 117-125). Andreas Tietze de, Eski Anadolu Türkçesinde amaç ifade eden {-U} ulaç eki üzerinde durmuş, bu ekle kurulan ulaçların, yüklemi ‘gel-’, ‘git-’ ve ‘çık-’ eylemleriyle kurulan cümlelerdeki kullanımını örneklemiştir (1992: 69-74). Bu çalışmada ise, zamanla {-U} ulaç eki üzerinden silinen amaç bildirme işlevinin Mersin ağızlarında tamamen {-A} eki üzerine yüklendiği gösterilmeye çalışılacaktır.

1. {-A} Ulaç Ekinin İşlevleri

1.1. Amaç Bildirme İşleviyle Kullanımı

Mersin ağızlarında {-A} ulaç ekinin, en çok amaç bildirme göreviyle kullanıldığı görülmektedir. Bu ek, yüklem bildirdiği oluş ve kılışın hangi amaca dayandığını belirtmekte, ölçünlü dildeki {-mA+y+A}, {-mAk için} ve {-mAk üzere} yapılarını karşılamaktadır. Bu işleviyle Eski Türkçedeki {-gAll} ulaç ekine karşılık gelen {-A} ulaç eki, çoğunlukla geçişli, seyrek olarak da geçişsiz eylemlere eklenmektedir. Her çatıdaki eylemle uyumlu olan bu ek, olumsuz eylemlerle kullanılmamaktadır.

Bu ekle oluşturulan ulaçların nitelediği yüklem, belirli eylemlerden kurulmaktadır. Bu eylemlerden en sık kullanılanı ‘git-’tir. {-A}lı ulaçlar, ‘git-’ eylemi yanında ‘var-’ ve ‘gel-’ eylemleriyle kurulan yüklemelerin de niteleyicisidir, bu eylemlerin hangi amaçla gerçekleştiğini belirtir. Seyrek olarak da ‘gönder-’, ‘otur-’, ‘kalk-’, ‘gir-’, ‘çık-’ gibi sıklık oranı yüksek olan, aralarında kutupsal karşıtlık bulunan eylemlerle kurulan yüklemlele kullanıldığı dikkatleri çekmektedir. Olumlusu da olumsuzu da kullanılabilen bu eylemler her türlü çekime girebilmektedir. ‘Git-’, ‘var-’, ‘gel-’, ‘gönder-’, ‘otur-’, ‘kalk-’, ‘gir-’, ‘çık-’ eylemlerinin yüklem olduğu cümlelerde, {-A} ulaç eki, amaç bildirmek üzere bu eylemlere uyumlu bir eyleme eklenebilmektedir. Daha çok bir olguyu belirten, etkinlik bildiren eylemlerle kullanılmaktadır. Kimi geçişsiz eylemler, ancak ettirgen çatı ekleriyle geçişli duruma getirildikten sonra {-A} ulaç ekini alabilmektedir.

{-A} ekiyle kurulan ulaçların, Eski Anadolu Türkçesinde de temel sözcükümüzün üyelerinden olan ‘git-, gel- ve var-’ gibi eylemleri nitelediği görülür. {-A}lı ulaçların Eski Anadolu Türkçesinde ‘başla-’ eylemli yüklemle de kullanılmasına karşın, Mersin ağızlarında bu eylemle

kullanımına rastlanmamıştır. ‘Başla-’ eylemiyle birlikte ölçünlü dilde olduğu gibi {-mA+y+A} yapısı kullanılmaktadır. ‘Başla-’ eyleminin yerini de çoğu kez ‘dur-’ eylemi alır: *Ğıpışdamuya durdu* *ihı ılıdıksıra* “İşte ısındıkça kıpırdamaya başladı”. *Zeytin çiçeklerini dökmiye duruk* (Ayvagediği / Mersin). *İkindin olmaya durdu* *mu, göyunnar birbirine sokulur* [(Köselerli Aşireti) Höyükalanı/Toroslar↔Huzurkent / Tarsus] örneklerinde görüldüğü gibi. Eski Anadolu Türkçesindeki {-A başla-} yapısını Karaman ağzında bulmaktayız: *Muhammed Hanife ile laf ede başlamuş* (Kışla Köyü Başyayla İlçesi / Karaman) (Çetin, 1999: 586). *Yukuyu Perşembe gün edebaşlallar, saç yaTdı deller* (Kızıllar Ağını Köyü) (Koraş,1992: XIII/40).

1.1.1. ‘Git-’ Eylemiyle Kurulan Yükleme Kullanımı

Mersin ağızlarında ünlülerden sonra gelen /g/ ünsüzünün sızıcılaşması çok sık görülen bir ses olayıdır. {-A} ulaç ekinde sonra gelen ‘git-’ eyleminin önsesi de genellikle sızıcılaşmakta; yumuşak g, {-A}ulaç ekine ulanarak ünlünün uzamasına, bazen de ince sıradan ünlülü eylemlere gelen {-e} ekinin kalınlaşmasına neden olabilmektedir. ‘Git-’ eylemi kimi yorelerde ‘get-’ biçiminde kullanılmakla birlikte, ‘git-’ biçiminde kullanılan yorelerde de, -A düz geniş ünlünün etkisiyle bu eylemin ünlüsü genişlemekte, git- > get- biçimine geçmektedir. Amaç bildirme işleviyle {-A}ulaç ekinin kullanım sıklığını ve getirildiği eylemlerin türünü gösterebilmek için her ilçeden örnekler vermeye çalışalım:

Azzık vire giderdik *bubama, kömür yakardı* (Emirler / Mersin). *Beş gün bahceye çıbık toplıya gütdik. Onuñ da benim ilacı ala güdesi var. Demiri getire gitti. Geze mi gitmiş?* (Ayvagediği / Mersin) *Çarşıya süt sata gideriz* (Civanyaylağı / Mersin). *Deke arıya gitdi* (Üseli / Mersin).

Böyle geze geden de, bize neden gelmeñ? “Böyle gezmeye gidersin de, bize neden gelmezsin?”. *Eyerğaya’ya ekin biçile gidilecek* (Ayvagediği / Mersin). *Ağaç buchıya gidivirir* (Çandır / Mersin). *Anamız bubamız kömür yaka gitdi, odun ide gitdi, davar güde gitdi* (Parmakkurdu / Mersin).

Bir fasille ısladım, Ğocabuñara dika gütdim (Değirmendere / Mersin). *Onnarıñ davarını kesıra gitdi* “Onların davarını kesivermeye gitti” (Ayvagediği / Mersin).

- Yunak yuya **gidiyordum*** (Küçükkaratavuk→Tepeköy / Tarsus).
*Ġoca yok Ġoca, Mersin'e yılbaşı yapa **Ġidik*** (Böğreli / Tarsus).
*Alı boynuma atdı, baĠ Ġaza **Ġedik*** (Meşelik→Kızılçukur / Tarsus)
*Ot biçe **Ġedimidi**, büyük Ġız aşı furdurmuş (kızamıklı çocuĠa)* (Taşo-
 bası→Eskişehir / Tarsus)
*BaĠ Ġaza **Ġiderdik*** (Sebil / Çamlıyayla).
*Geçim diy herkeş Ġürleyip binip binip çalışa **Ġadiyor**. Hoca ezen*
*okuyor, oba biniyor, etmek parası Ġazana **Ġadiyor*** (Sarıkavak /
 Çamlıyayla).
*DaĠlara ekin biçe **ĠedeceksiĠ*** (DoĠulu→DoĠusandal/ Erdemli).
*Ora bubam okuya **Ġederimiřimiř*** (Ovacık / Silifke).
*Bayramlaşa **Ġedeller*** (Yeniçikıtı / Silifke).
*"Emir Allahın" diye **Ġitdik** "Başımız saĠ olsun demeye gittik"*
 (Yenibahçe/ Silifke).
*Ġıřın hüsüsü keşe **Ġedellerdi** "Kışın özel olarak kesmek için gider-*
lerdi" (Keben / Silifke).
*Çocuklarıñızın yanına geze **Ġetceñiz*** (Karakaya→Ortaören / Silifke).
*Hōra çökelek sora **Ġetdiydi** Ġoca* (Sarıaydın / Silifke).
*Zeynep abam bak-a **Ġedik** heral, geliyoru* (Yukarı Mah. Göksu
 Beldesi / Mut).
*Ġoyun Ġüde **Ġideyin**, mal Ġüde **Ġideyin** dimezimiş* (KaracaoĠlan /
 Mut).
*Herkes temizlene **gider*** (Kelce→Kumaçukuru / Mut).
*Davar dölü ala **Ġetdiydik*** (Sarıkavak / Mut).
*Eve namaz Ġıla **Ġitdi*** (AřaĠı Kōselerli / Mut).
*Bahçaya su sala **Ġedimidi*** (KravĠa / Mut).
*Tanayı çekmiş sabatdan, sata **Ġediyoru*** (ÇukurbaĠ / Mut).
*Onnar bamya toplaya **Ġetdi*** (Yapıntı / Mut).
*Bizim Ġoñřununı biri eşşek sata **Ġetmiř*** (YassıbaĠ / Gülnar).
*Deste çeka **Ġetdiler**, (çocuĠu) buruya Ġodular* (Dayıcık / Gülnar).
*Göymük keşa **Ġetdi*** (Yeniyörük / Aydınçık).
*Fısdık sulaya **Ġidecēn** "Fıstık sulamaya gideceĠim"* (Yeniyörük /
 Aydınçık).
*Ġozak toplaya **Ġetdiler*** (Karaseki / Aydınçık).

*Anaları bubaları onnarı arıya **girdi*** (Lenger / Bozyazı).

*Çamaşırı, külü yüklenirdik, dağlara geysi yuya **ğederdik*** (Çopurlu Mah. Gürlevik / Bozyazı).

*Hasdaya baka **ğetdiler*** [Demirören (Melleç) / Anamur].

Aşağıdaki örneklerde de {-A}ulaç ekinin ettirgen çatılı eyleme getirildiği görülmektedir:

*Bu, dış çek-dir-**e** **ğidecek** yarın* (Çağlarca / Mersin). *İnā yayılda* (< yay-ı-l-t-a) ***gidiyor***. *Harman gal-dir-**a** **ğadikler** dēyyy Depe'ye* (Ayvagediği / Mersin). *Çıra getire **gideyn** didimidi* (kel-tür- > getir-) (Uzunkaş / Mersin).

(A kişisi) *-Nere **ğeden**?* (B kişisi) *-Dalak kes-dir-**e** **ğederin*** (Çavuşlar / Gülnar).

*Çeketliği alırdı, çeket dik-dir-**a** **ğiderdi*** (Karadiken / Tarsus).

(Dokuma tezgâhının parçasını) *Maranğozu yap-dir-**a** **gidiyorum*** (Çadırlı → Çavuşbucağı / Silifke)

*Ben de süt biş-ir-**e** **gıtdim** mutfâ* (Ortaköy / Anamur).

Olumsuz yüklerle kullanımı:

*Çalışa **getmediñ** mi sen taha?* (Karalarbahşiş / Anamur)

*Alimiyon bir helke var, ona (külü) alalım, her zaman kül döke **ğetmeyiz**. Hasdayı bekleye **ğitmediñ mi?*** (Ayvagediği / Mersin).

*İsdiye **ğitmem*** (Çukurbağ / Mut).

*Geçi **ğide** **ğedemeycēn**, navtacān ben* “Keçi gütmeye gitmeyeceğim, ne yapacağım ben” (Yassıbağ / Gülnar).

{-A} ulaç ekine amaç bildirme göreviyle Anadolu’da Mersin’den başka Güney-Batı Anadolu ve Konya, Karaman çevresi ağızlarında da rastlanmaktadır. Bu bölgelerde de {-A}lı ulaç, daha çok “gitmek” eylemiyle kurulmuş olan yüklem belirtme tümleridir:

*Bağçamıza **çapılē** **gidiP-barıs*** “Bahçemizi çapalamaya gidiyoruz” (Muğla İli Yerkesik Nahiyesi) (Korkmaz, 1956: 95 / 73-14). *İki hırsız av soya **gidip- bār** imiş* “İki hırsız ev soymaya gidiyormuş”. *Biri pāslikan sulā **gidār** imiş* “Biri feseleğen sulamaya gidiyormuş” (Denizli İli Tavas İlçesi) (Korkmaz, 1956: 59 / 47-6; 61/49-3).

*Hocalık öğrene **ğetmiş**, hocalık,, hocalık. Dağa geven **çıkara** **ğederdik*** (Kışla Köyü Başyayla İlçesi / Karaman) (Çetin, 1999: J/346).

*Bunnar bi talla dutmuş eke **gütmüşler**...* (Çukurbağ Köyü Sarıveliler İlçesi / Karaman) (Türedi, 2002: 3/2) *...meraba evlatlar meraba Manisa'ya üztüm yeye **gidecez** dedi* (Ortaköy Sarıveliler İlçesi / Karaman) (Türedi, 2002: 14 / 90, 91). *Guzum baħele ğışın bizim heriflerimiz hep İzmir'e giderdi, İzmir'e gider çalışa **giderdi*** (Başayla İlçesi /Karaman) (Türedi, 2002: 20 / 70).

1.1.2. 'Var-' Eylemiyle Kurulan Yükleme Kullanımı

*İki dene ğayını varımış, Osman'ı döve **varmışlar*** "Osmani dövmek için varmışlar". *Süt sora **varıllardı*** "Süt sormaya varırlardı". *Zülühan, ben, birisi tahu var, üç kişi yokluya **vardık***. *Ğazanını ağzımı örte de **var-madı*** (Ayvagediği / Mersin).

*Süd ala ney **varmıyoğ** heç bu sene* (Değirmendere / Mersin).

*Burdan deve çeke **vardılar*** (Karahacılı / Mersin).

*Bunnar bize geze **vardılar** köye* (Aslanköy / Mersin).

*Zala'ya **vardımdı** hayırlı olsun diye* (Dorak / Tarsus).

*Ben baka **vardım*** (Ovacık / Silifke). *Ekmáđ **gta vardıydı*** (Yenibaħe / Silifke).

*Yatak isdeye **varmışımış*** (Diştaş / Mut).

*Gelin ala **vardılar mı**, tomđavit ğocasından ahıllardı* (Çömelek→Pamuklu / Mut).

Konya çevresinde de aynı kullanımın örneğine rastlanmıştır: *O pãTřah ğarısı göre **varmışımış***.

1.1.3. 'Gel-' Eylemiyle Kurulan Yükleme Kullanımı

*Amanığ bura ses ala **geldiğ** ha! Buruya türkü söyliye **gelmedim**, ğafa diğliye **geldim** didim* (Bozon / Mersin).

*Üztüm sata **đelinirdi***. *Çözün ala **gelecek***. *Gözná'dá Abdilla Emmi onnara geze **đelmiř***. *Makaddis Hatma künde otura **gelir***. *Canım sıkıldı, beni terbiye ide **gelik*** (Ayvagediği / Mersin).

*Birikdiler bura, asbab ala **geldiler*** (Çopurlu / Mersin).

*Benim derdime dert mi ğata **đeldiđ*** (Aslanköy / Mersin).

*Neye baka **đeldiđiz?*** (Yeniköy→Kılavur / Mersin).

*Köylüler savolsunlar yokluya **geliller*** (Böğreli / Tarsus). *Helallaşa **geldiler*** (Keşli / Tarsus). *Domatis sata **đelmiř*** (Emirler / Tarsus). *Ben*

seni götüre **geldim** hala (Kerimler /Tarsus). Gelin göre **geliller** (Küçük-karatavuk →Tepeköy / Tarsus).

Bura bekmez gaynada **geldi**. Gırık sardıra **gelillerdi** (Çatak / Silifke).

Ondan soñura da gız geze **gelioru** (Yenibahçe / Silifke).

Oğlan beni göre **gelmiş** (Karakaya→Ortaören / Silifke).

Hususi başa isdiye **gelillerdi** (Sıraç / Erdemli). Buymuz oludu, onnari çırpa **gelidik**. Bazı avar mavar sata **geliller** (Havıtgediği / Mut).

Gız isdiye **geldiği** adamı eylik apdal yapmış adam (Aşağı Köşerli/Mut).

Goñşumun inâğine baka **geldimidi** [Özlü (Dorla) / Mut].

Gatallar tenikeye sata **geliller** (Konur / Gülnar). Bahça sulâye **gelirdim** (Yassıbağ / Gülnar).

Öteberi sata **gelir** (Narince /Bozyazı). Sabah gelin göre **gelirsün** ya (Kızılca / Bozyazı).

Ordan ğarı ilerdeki goñşuya çift süre **geldim** (Manastır Mah. / Bozyazı).

Karaman yöresinde de {-A}lı ulacın ‘gel-’ eylemiyle kurulan yüklemle kullanımına rastlanır:

Bura uçura mı **geldin** (Kışla Köyü Başyayla İlçesi / Karaman). (Çetin, 1999: H/206). Gelemgen alırdık, şeyden gamışdan, gelemgen satıla **gelirdi** (Kışla Köyü Başyayla İlçesi / Karaman) (Çetin, 1999: K/426).

Ondan geri bir geze **geliler**. Hadiñ bir ara kese **ğedelim**, gız evine (Taşkale Kızıllar Kasabası) (Koraş, 1992: XIV / 10, 25).

Ölüm bize geze **gelmiş** / Ordumuzu boza **gelmiş**

Ak bohçuyu çeze **gelmiş** /Nöğreyin ğardaşlarım (Sarıveliler İlçesi / Karaman) (Türedi, 2002: 4/320)

Çağır da gel dedi, ben çağıra **geldim** (Güneyyurt Beldesi / Ermenek) (Türedi, 2002: 7/109).

1.1.4. ‘Gönder-’ Eylemiyle Kurulan Yüklemle Kullanımı

Elli lirayı isdede **gönderdim** de, virmedi bu Uzun Mustâ. Tansiyon hapını yeñi içdim, bu ğece ğaç sefer **işiye gönderecek** bälüm (Ayvagediği /Mersin).

Öğretmenler gölük gütdüre **göndermişler** (Çağlarca / Mersin).

Ara kese göndürdük (Takanlı / Mersin).

{-A}lı ulacın ‘gönder-’ eylemi yanında, Karaman ağzında yüklemi ‘yolla-’ eylemiyle kurulan cümlelerde kullanımına da rastlanmıştır:

Gayrı anası bobası Arif Beği bu sefer arkasından araya yollamışlar (Küçük Karapınar Köyü Sarıveliler İlçesi / Karaman) (Türer, 2002: 6 /38).

1.1.5. ‘Götür-’ Eylemiyle Kurulan Yüklemle Kullanımı

(Golonyayı) Hasda ney yoklıya götürürüz. Anamgili ot döğe götürmüşler Darisekisi’ne. Sizi geze götürüm diyor. Sabatdan çocukları aşı yapıla götürecek. Deyzen Selçuğu bir gıza baka götürdü (Ayvagediği / Mersin).

Hep götürdüler yayılda (İbrişim / Tarsus).

Ermek ağzında da aynı kullanıma rastlanır:

Gadın beni geze götürü ağşam oldu muydu (Güneyyurt Beldesi / Ermenek) (Türedi, 2002: 7/109).

1.1.6. ‘Çık-’ Eylemiyle Kurulan Yüklemle Kullanımı

Altıbarnanan garısı ariya çıkmış. Ezen okuya çıkmış, Allahuekber diyeceke ben geldiim diyorumuş (Ayvagediği / Mersin).

Benim gızı ariya çıkdım (Çatak / Silifke).

Onu ariya çıkdım dimiş (Çavdarlı / Tarsus).

1.1.7. ‘İN-’ Eylemiyle Kurulan Yüklemle Kullanımı

Arabayı yirine aldıra inmiş. Tavıkların ağzını örte inecek (Ayvagediği / Mersin).

1.1.8. ‘Kalk-’ Eylemiyle Kurulan Yüklemle Kullanımı

Kemalā iki kelle işiye kaktı ırahmetlik (Değirmendere / Mersin).
Boğün bir kere işiye kaktım. Namaz gıla kakacam. Oğlum, oruç duta mı gaktın? (Ayvagediği / Mersin).

Garı namaz gıla ney kakar (Güme / Mut).

1.1.9. ‘Otur-’ Eylemiyle Kurulan Yüklemle Kullanımı

Keloğlan da hilesinden sıça oturmuş yoluñ kenarına. Bu, ufak su döke oturdu didim (Ayvagediği / Mersin).

Su döke oturdüğda su arañ. Mesele su döke oturdüğda su almasañ yahut da bir daş almasañ mesele silinecek e bu sefer ne yapacaksın, ayāñ donsuz daş arayacaksın (Gürlevik / Bozyazı).

1.1.10. Diğer Eylemlerle Kullanımı

Yukarıdaki örnek cümlelerdeki yüklemi oluşturan eylemlerin dışında, örnekleri az olmakla birlikte, {-A}lı ulacın başka eylemlerin belirteci olduğu da görülmektedir:

*Okuya **vir**dik* (Yeniköy→Kılavur / Mersin).

*Eve namaz **gıl-a girdim*** (Ayvagediği / Mersin).

*Bir palta **ğazması var, onu aldıyınan seğirdirimiş mezer ğaza*** (Ayvagediği / Mersin).

*Anasını **eme ğaçar** da, öyle bağladık onu* (Derebaşı / Bozyazı).

1.1.11. Devrik Cümlelerde Kullanımı

Zaman zaman sonuç cümlesinin önce, neden ya da amaç cümleciğinin sonra getirildiği de görülür:

*Ekremine **gıtdik** ğarpız **arıya**. Çay ğaynıyor tüpde, **gidiyor** dama **içile*** (Ayvagediği / Mersin).

*Tavıklara yem atdıydım, sıçanıñ biri **gelivirdi** yemi **yiye**. Bize **geldi** boğün otura* (Ayvagediği / Mersin).

*Aşşā ovalara **gıderdik** pambık **toplyya*** (Topaklı / Tarsus).

1.1.12. Yan cümleciklerde Kullanımı

Diğer ulaçlarda olduğu gibi {-A}lı ulacın herhangi bir eylemsiyi niteleyerek, ana cümlelerin kurucu öğelerinden birini oluşturan, yan cümlecik niteliğinde bir söz öbeği kurduğu ya da yan cümleyi nitelediği de görülmektedir.

*Mezer ğaza **gedennere** para vermezler* (Keşli / Tarsus).

*Hindiki ğibi gedip de **çalışa ğeden** mi varıdı, Zülüfge dağlarına **çalışa geden** mi varıdı* (Uşakpınarı / Silifke).

*Hafda soñu yaylaya aman ğar göre **varan** aman ğar göre **varan*** (Ayvagediği / Mersin).

*Geri **ala ğelen** olur, satañ* (Konur / Gülnar).

*Çalışa **getdiği** yerde, ğalp varımış, düşmüş ölmüş* (Evren / Mut).

*Çarşıya geze **ģederken** bacısından yerdi bir bazlama* (Tozkovan / Gülnar).

*Sulaya **gıderkene** (at) göt atar, sıçırar* (Çağlarca / Mersin).

*Gelin **ala gidilirken** de, göçülüken de böyle yapılır* (Demircili / Silifke).

O çocuğa izin ala varınca, başa öyle diyince ben söyleyirdim, ne bileyn (Ayvagediği / Mersin).

Deyzeñinen yokluya vardımızda, ğuzluk çevirđi eviñ keñarında. Ce-hiz ata varınca Rasim dayuñ da on biñ lira virmiş bunnara (Ayvagediği / Mersin).

Ėaynına iplik boyada ğitdi mi, birini ğara ötekini mavı boyadırdı (Sayköyü / Tarsus).

Ekin biçe ğitdiler mi, uyuklayı uyuklayı ğakamazlarımıñ (Akarca / Mersin).

Hora su döke ğetdi mi, asaynan, eve gelemez (Sütlüce→Arıkuyu / Gülnar).

1.2. {-A}lı Ulaçın Durum Bildirme Göreviyle Kullanımı

{-A} ulaç eki, yüklem bildirdiği eylemle aynı zamanda yapılan başka bir iş ve oluşu bildirme göreviyle de kullanılmaktadır. Örneklerimizde daha çok ‘gel-’ eylemiyle birlikte yürütülen ‘al-’ eylemine getirildiği, {-İp } ya da {-ArAk} karşılığı kullanıldığı görülmektedir. Örneği azdır:

Nayme’ye didim ablamı ala geleydiñ bari didim (Ayvagediği / Mersin).

Foturañını da ala ğelsiñ (Damalama / Tarsus). Nahıl anañ bubañ? Neden ala ğelmediñiz? (Pirömerli / Tarsus)

Ėızı neye al-a ğelmediñiz? “Kızı niçin alıp gelmedin” (Tırnak / Gülnar). Ayşe, bir su ala ğel, saña zahmet “Ayşe, (gelirken) bir su al da gel” (Gülnar).

Al-a ğel dersiñ, al-a ğeliller “Alıp gel dersin, alıp gelirler” (Beyreli Mah./ Bozyazı).

Bidonu ala ğelsiñ “Bidonu alıp gelsin” (Malaklar / Anamur).

{-A gel-} yapısına Karaman ağzında da rastlanmaktadır:

Hoca bize düdüğ alağel (Kışla Köyü Başyayla Kasabası / Karaman) (Çetin, 1999: K/419)

Afyon’da da {-A} ulaç ekinin, önceki yapılan işle hemen ardından yapılan eylemi birbirine bağlama işleviyle kullanıldığı görülmektedir:

Fadimä ğalini bura ben bi çığıra ğülēdim (Kınık Köyü Dinar İlçesi Afyon İli) (Korkmaz, 1956: 36/19).

Aynı zamanda bu ulaç eki, yüklem bildirdiği eylemin nasıl gerçekleştiğini de belirtir:

Yol büke, çamır çöke geldiniz “Yol bükerek, çamur çökerek geldiniz. Bin bir güçlkle geldiniz” (Çömelek / Mut).

2. Yardımcı Eylemlerle Kullanımı

{-A}lı ulaçlar yalnız başlarına belirteç olarak kullanıldığı gibi, yardımcı eylemlerle birleşik eylemler de kurar. Mersin ağzında {-A}lı ulaçlar, ölçünlü dildekinden farklı olarak ‘düş-, var-, gör- ve ko-’ yardımcı eylemleriyle de ulaçlı birleşik eylemler kurar:

2.1. ‘Düş-’ Yardımcı Eylemiyle Kullanımı

Bir {-A}lı ulaçla ‘düş-’ yardımcı eyleminden kurulan birleşik eylem, belirli geçmiş zamanla çekimlendiğinde, asıl eylemin bildirdiği eylemin ansızın, beklenmedik bir anda, birdenbire, çabucak gerçekleştiğini bildirir.

Anca gül-e düşdü “O anda, birdenbire, ansızın güldü” (Değirmendere / Mersin).

Gözüm çal-a düşdü “Birdenbire gözüme çarptı, gözüme ilişti”. *Bir dolmuş geç-e düşdü hu yannı* “Bir dolmuş birden, ansızın şu tarafa geçti”. *(Böceğin soktuğu yer) cız diye düşdü* (Ayvagediği / Mersin).

Bu kullanım Eski Anadolu Türkçesinde de görülür. *Tarama Sözlüğü*’nde bu birleşik yapı “-İvermek, -tlrİvermek” ile karşılanmıştır: *Cezire karşudan görünedüşdi, gördiler ki bir kûh-ı bülend.* (Solak XVII. 152-1) (TS VII/15).

2.2. ‘Ko-’ Yardımcı Eylemiyle Kullanımı

{-A gö-} yapısı, asıl eylemin (I. eylemin) bildirdiği iş ya da oluşun sürekliliğini ya da tam, iyice oluşunu dile getirmeye yarar.

Ğapıyı örte ğoduy “Kapıyı iyice (tamamen) kapattım”. *Amanın otura ğoduk hoy* “Aman oturup kaldık ya”. *Tavukları tüketdik, ğurtula ğoduk* “Tavukları tükettik kurtulakaldık”. *Benim ğıymık da külü doldura ğodu* “Benim kıymık da tamamen kül oldu”. *Yata mı ğodu yoņusa?* “Yatıp kaldı mı yoksa?” (Ayvagediği / Mersin).

Adamı yasdılda ğodu “Adamı yamyassı yaptı” (Çandır / Mersin).

Ğork Allah’dan ğorkmayandan, diņeleor (< diņele ğor < diņele ğor < diņele kor) *diyor* (Ayvagediği / Mersin). Bu örnek cümlede ‘diņele o-’

birleşik eylemi bir somutlaştırma örneğidir, “diretmek, ayak diremek, karşı gelmek, inatlaşmak” anlamlarında kullanılmıştır.

{-A gö-} yapısı Karaman ağzında da karşımıza çıkar: *Bi ahırda yatırımış ahıra ğata ğomuşlar. Parıyı altını maltını gördüler miydi, Arif Beği ğata ğomuşlar, yedi sene yatmış orda* (Küçük Karapınar Köyü Sarıveliler İlçesi /Karaman) (Türedi, 2002: 6/41, 43).

Muğla ağzında da {-A gö-} yapısının örneği bulunmaktadır: *Öyleyse gaveciye habar saldıralım da yarın aşam için hazırlık yapagosun* (Caferoğlu, 1962: 114).

Aynı yapı Eski Anadolu Türkçesinde de geçmektedir. Tarama Sözlüğünde {-A komak, -U komak} yapısı, “-İvermek, -İp bırakmak”la karşılanmıştır: *Bir kişinin kız kardaşı ölmüş, varmış akşamın gömekomuş gerü gelmişler* (Yüz. Ha. XIV.182) (TS VII / 18). *Girü çömlegi örte kodu* (Marzubān-nāme 53b-12) (Korkmaz, 1973: 192).

2.3. ‘Gör-’ Yardımcı Eylemiyle Kullanımı

{-A gör-} yapısı ise, genellikle emir kipiyle kullanılmaktadır, içinde bulunulan anda bir işin hemen yapılması isteğini bildirmektedir. Bu yapı geniş zaman çekimine girdiğinde ise, süreklilik ifadesi verir.*

Gele görüñ hele bi şey oldu “Gelin gelin hele bir şey oldu” (Elvanlı / Erdemli). *Hemen abamı ğaldırmış, Dudu Dudu ğaka ğór, anañ suya gitti* “Hemen ablamı kaldırmış, Dudu Dudu kalk kalk, annen suya gitti” (Sarıaydın / Silifke).

Buraya sara görüller “Buraya sararlar, sarıyorlar” (Ağlıca Mah. Kömürlü / Bozyazı). —*Gov ğov!* —*Getmeye görüller, getmeye görüller* “gitmezler, gitmiyorlar” (Libas / Aydınçık). (Derlemeci) —*Hangi otu sarardınız? (Kaynak Kişi) —Sarıot diye görüller bir çiçek* “Sarıot diyorlar bir ot” (Malaklar / Anamur).

Sarılık oldu mu, hele üç kere oldu mu, o adam ğurtulmaz, ölüñ, ğurtulamaya görür cünkü “...kurtulmuyor çünkü” (Aşağı Kükür / Anamur).

* İstanbul’da Doğu Dillerini Araştırma Enstitüsünce düzenlenen I. Ağızlar Çalıştayında sunduğum “Mersin Ağızlarında Şimdiki Zaman” başlıklı bildiri metnimde {-A gör-, -I gör-} yapısının bu görevinden söz etmiştim.

Parıylan ala görüller topluyabilisen “Toplayabilirsen, parayla alıyolarlar, alırlar”. *Patatiz ne bulusak onu yiye görürüz, yaparız* “Patates filan bulursak onu yeriz, yaparız” (Çukurabanoz / Anamur).

Onu bilemiye görürün “Onu bilmiyorum” (Ortaköy / Anamur).

Tarama Sözlüğü’nde {-A gör-, -I gör-} yapısına da, “1. –mağa devam etmek 2. –mağa çalışmak” karşılıkları verilmiştir. Eski Anadolu Türkçesinden alınan örnek cümlelerin yüklemelerinin çoğunun da emir kipiyle kurulduğu görülmektedir:

Göçür cehdeyle anı ya göçegör / Binip yüğüre yüzüzden kaçagör (Güvahi. XVI.49).

Kovagördiler, gitmedi (Tebareke. XIV. 12-1) (TS VII / 16).

Usan olup kalman geri, menzil uzakdur ileri

İşbu uzak yollar için yaragunuz kılıgörün (Eşrefoğlu. XV. 58).

2.4. ‘Var-’ Yardımcı Eylemiyle Kullanımı

Mersin ağızlarında, ‘var-’ yardımcı eylemi sadece ‘dur-’ eylemiyle kullanılmaktadır. Kurulan ‘duravar-’ ulaçlı birleşik eylemi yeni yeni kavramları karşılamaktadır: 1.tutturmak, direktmek, dayatmak, ayak diremek: *Bumu neye aldın diy duravardılar* (Ayvagediği / Mersin). *Zebilli (burayı) sökeceğ diy duravarır* “Sebilli burayı sökeceğiz diye tutturur, direktir” (Sarıkavak→Kisecik / Çamlıyayla).

2. istenen kıvama gelmek, bir biçime girmek, herhangi bir duruma gelmek, olmak, meydana gelmek: *Yannī devirivirmişlerimiş deriyen bir yağ duravarmış* (Veyselli→Aslanlı / Erdemli). *Hu bacaklarım mor mor duravardı* (Gülнар). *İncecik olur duravarır, toparlak keleşçik duravarır. Çok güzel olu bekmez bal gibi duravarır* (Çukurasma / Gülнар). *İli suya atdın mıydı, yumruluveriyor (ışkembenin) içiniğ gara şeyleri. Apbāk çıkardı mıydı, puhurdun mıydu asarsın, duzlar edersin gümüş gibi apbacık duravarır garın. Ekgiyi eveli dibekde döveriz, aynı kına gibi durudu. Tuluğu da yur ısladırdık, yurduk, şora gördük, çilerdik ekgiyi çilerdik çilerdik, gıpgırmızı duravarır tuluğumuz* [(Bahşiş Aşireti) Karalarbahşiş / Anamur].

Apbacık duravarır o (Karaisalı / Bozyazı).

3.işleri güçleri yokmuş gibi gereksiz işlerle uğraşmak; bir işi özellikle, özene bezene, her zaman yapmak: *Duravarıllar atas yakallar*

(Akçakıl Mah. Kocapınar/Silifke) (Tor, 2004: 126). *Duravarıp da henderde deve südü sağılmazdı* (Aşağı Köseleli / Mut).

Televizyunda görüyoruz biz, herif duravarıyor inēn tenini gaşāladıktan soñura bireybir suyunan barabar yıkıyor [Işıklı (Tozkovan) /Gülner)].

{dur-a var-} yapısı Karaman ve çevresinde de karşımıza çıkmaktadır: *ōle hani ğadınnar arasında ilan gelir çıyan gelir, ğurb aa gelir didiKsıra çocuK ğorKmuş duravarmuş* “...kurbağa geliyor dedikçe çocuk korkup durmuş, sürekli korkmuş” (Koraş, 1992: II/243).

2.5. ‘Git-’ Yardımcı Eylemiyle Kullanımı

{-A}lı ulaçlarca nitelenen her ‘git-’ eylemi, yukarıdaki 1.1.3. bölümünde verilen örneklerdeki gibi her zaman somut bir hareket eylemi olarak kullanılmamakta, bir yardımcı eylem gibi de kullanılmaktadır:

Öyle inceliye getmiyiz köy yerinde o ğadar (Demirözü / Gülner). Bu cümle, “(İşimizi) köy yerinde ince ince yapmayız, titiz davranmayız” anlamında kullanılmaktadır. *Ona emek çeke ğetmem* “Ona emek çekmem” (Sıcakyurt / Bozyazı). *Esgiden bir şoför usda arıya ğitmezdi* “...aramazdı”. *Ollarda saat mı arıya ğideyn* “Oralarda saat aramaya gidemem, saat arayamam” (Ayvagediği / Mersin). *Herkes geçimine baka ğetmiş* “Herkes geçim derdine düşmüş” (Narince / Bozyazı) ... *ağlıya ğederdik* “ağlardık, ağlamaya başladık” (Çukurabanoz / Anamur).

2.6. ‘Otur-’ Yardımcı Eylemiyle Kullanımı

Batı grubu ağızlarında, {-İp otur-r} yapısının asıl eylemin sürekliliğini, durağanlığını bildirme göreviyle kullanıldığını biliyoruz. Aşağıdaki örneklerde ise ‘otur-’ eylemi, ulaç ekini alan eylemin başladığını bildirmektedir. Bildirilmek istenen ‘otur-’ eylemi değildir. İlk örnekte dikmek için oturmak gerekir; ama cümlenin bütününden çıkardığımız anlam, ‘dik-’ eyleminin başlayıp sürdüğüdür.

(Yorganın pamuğunu) ğatınca dıke otururuz (Kayrak / Gülner).

Anasınıñ ğitdiğini anılayınca çocuk ağlıya oturdu “Annesinin gittiğini anılayınca çocuk ağlamaya başladı” (Ayvagediği / Mersin) örneğinde de, ‘otur-’ etkinlik bildirme işlevini yitirmiştir. {-e oturmak} yapısı “-maya başlamak” anlamını vermektedir.

2.7. Ölçünlü Dilde de Geçen Yardımcı Eylemlerle Kullanımı

{-A}lı ulaçlar, yukarıda verilen yardımcı eylemler yanında, ölçünlü dilde geçen yardımcı eylemlerle de kullanılıp ulaçlı birleşik eylemler kurar.

2.7.1. {-A kal-> -A ğal-}

Bu yapı, Mersin ağızlarında da ölçünlü dilde olduğu gibi eklendiği asıl eylemin sürekliliğini bildirir. Bunun yanında kesinlik; bitiş, sona erme ve bol bol ya da tam olma da ifade eder:

*Sıyuyuş içine **dolâldı** (< donâğaldı < don-a kal-dı). Haçcanın yüzü ney **ğırışâlık** (< kırış-a kalı-ık) (Ayvagediği / Mersin).*

*Yatdı, hor hor **uyuyağaldı** (Tırtar / Mersin).*

*Ekin oludu **kakılâldı** (< kakılağaldı< kakıl-a kal-ır i-di) “Ekin olurdu, dolakalırdı, çok bol olurdu” (Sarıkavak→Kisecek / Çamlıyayla)*

*Vuruverme miñ ya, hendere **dola ğalır** (Kizilli Mah. Sarıveli /Mut).*

*Ġorsuñ bir ğuz yere, ğopğoyu, daş gibi **doñâlur** (Medrese Mah. Taşoluk / Gülnar).*

*Özemeler **döküle ğalır** hendereye (Konur / Gülnar).*

*Hendere silkdin mi, küncü **dökül ealır** (Eskiyörük / Aydıncık).*

*Gendi başıma tam gülüne **ğalırın**, bazı da ıycık gevşer “Kendi başıma tamamen bağlanakalırım, tutulakalırım; bazen de azıcık gevşer” (Güneybahşiş →Narince / Bozyazı).*

2.7.2. {-A yaz-}

‘Yaz-’ yardımcı eylemi, ölçünlü dilde olduğu gibi yaklaşıklık bildiren bir yardımcı eylem olarak kullanılmaktadır:

Biziki (sarımsak) yirinde biteyazmış “Bizimki neredeyse filizlenecekmiş” (Karadiken / Tarsus).

2.7.3 {-A bil-}

‘Bil-’ yardımcı eyleminin kullanımı da ölçünlü dilden farksızdır:

*Geldi miydi, (doñuzu) **vurabilisek** (< vur-a bil-ir i-se-k) **vururuz** (Ormancık / Anamur).*

2.7.4. {-A dur-}

Bu yapı daha çok emir -istek kipiyle kullanılmakta, sürme yanında başlangıç da ifade etmektedir:

*Benim ğardaşın ğarısı, baña Dürüye abla sen isdersen bize doğru **gidedur** (< git-e dur) diyor (Ayvagediği / Mersin).*

Mersin ağızlarında ‘dur-’ yardımcı eylemi, ‘başlamak’ anlamıyla da kullanılır. Fakat bu anlamıyla {-A}lı ulaçla değil, yönelme durumuna girmiş {-mA}lı masterla kullanılır.

*Şimdi bunu ğaybidecek, ağlamıya **duracak** (Ayvagediği / Mersin).*

{-A}lı ulaç ‘dur-’ yardımcı eylemiyle birlikte “-mA+y+A başla-” anlamında Karaman ağızında geçmektedir:

*Ğarı mıydı hangımızıdı bilmem hamur yuñura **durduk** (Göktepe Kasabası Sarıveliler İlçesi / Karaman) (Türedi, 2002: 10/17).*

*Üfüledi müfüledi yeye **durdu** (Göktepe Kasabası Sarıveliler İlçesi / Karaman) (Türedi, 2002: 12 / 85).*

*Rahmetli gene ora su döke **durdu** (Göktepe Kasabası Sarıveliler İlçesi / Karaman) (Türedi, 2002: 12 / 150).*

2.7.5 {-A gel-}

Bu yapı da ‘çık-’ eylemiyle birlikte ölçünlü dilde olduğu gibi ansızın çıkıp gelmeyi bildirir:

*Hindi hullar höyleyke bir müsafır çıka **ğelir** (Parmakkurdu / Mersin).*

*Onlar orada ğomuşurken İprām **çıkagelir** (Konya) (Öğretici, 1972: 4).*

3. İkilemeler ve Üçlemelerde Kullanımı

Yazı dilinde olduğu gibi, {-A}lı ulaçları ikilemelerde de görmekteyiz. İkilemeler yanında {-A}lı ulaçlarla üçleme de kurulmaktadır:

Gülay yana yana seni arıyordu “Gülay döne döne seni arıyordu” (Ayvagediği / Mersin).

*Özersin höyle **ede ede** “Yünü şöyle yapa yapa şerit gibi düzeltirsin” (Çavuşlar / Gülnar).*

*Ğarları yara yara yaylaya çıkarız. Gençliğimi baña virseler **döne döne** oynarın bir (Ortaköy / Anamur).*

***Gede gede getmişler**, acıkmişla ğuzum [(Tahtacı Türkmenleri) Meydan Mah. /Mut].*

Karaman ve Denizli yöresinde de {-A}lı ulaçla kurulan, daha çok masal anlatımında görülen üçlemeye de rastlanmıştır: *Gel-e ğel-e ğeldik, Tömbülü de Gedemos'da, şeylene Telli'ylene, Gedemos'a Telli'ye Őo yeni tallaya miŐleyivere ğetmiŐler* (Kışla Köyü Başyayla İlçesi / Karaman) (Çetin, 1999: L/528).

O altın çuvalını yüklendi ğitdi ya o da Kapiyı yüklenmiŐ bi yokuŐa dikilmiŐler yokuŐa gede gede gederkene oğulan KoŐmuŐ (Çukurbağ Köyü Sarıveliler İlçesi / Karaman) (Türedi, 2002: 3/37)

Onnadan ävâli ğidü ğidü ğiTmiŐ bi ğoyun sürüsünâ ğavıŐmiŐ (Çivril İlçesi / Denizli) (Korkmaz, 1956: 43/70).

Mersin ağızlarında, ikilemelerde {-A} biçiminden çok, {-I/-U} ulaç eki görölmektedir. Bunun nedeni, {-I/-U} ile {-A} arasında bir görev bölümü olabileceği gibi, ünlüyle biten sözcüklere getirildiğinde, aŐağdaki örneklere bakıldığında, {-A} ünlü ulacında /y/ koruyucu ünsüzünden dolayı bir daralma düşünölebilir. Aynı zamanda /-n/ ve /-r/ ünsüzleriyle biten sözcüklerle kullanıldığında da, {-A} ulaç ekinde bir daralma söz konusu olabilir.

OnuŐ içine ğöre demir yapığız, onuŐula dolayı dolayı atarız. (Yeniyurt → Hüsametli / Erdemli). *Dolanı dolanı dutarın, yalanı yalanı yutarın* (Ayvagediği / Mersin). *Tireyi tireyi getirdiler* (Darısekisi / Mersin). *SamanıŐ üsdündend sürüdüler, höyle saman tozduru tozduru* (Tırtar / Mersin). *Sürüyü sürüyü hu ğoyakdan çıkarmıŐ* (Kumaçukuru / Mut). (Hakim) “*DöğiŐde dedi vurur mudu, ğovalar midir?*” dedi, “*Ğovalayı ğovalayı vururdu*” dedim (Ortaköy / Anamur).

Harezmi Türkçesi, Çağatayca ve Eski Anadolu Türkçesinde amaç bildirmek için kullanılan {-I/-U} ulaç eki, Mersin ağızlarında sadece ikilemelerde ve ulaçlı birleşik eylemlerde görölmektedir.

4. {-A}lı Ulaçların İlgeçlerle Kullanımı

{-A} ulaç ekinin eklendiği eylemi geçici olarak belirteç yapma yanında, “alavere, kese, sapa, kala, geçe; yine, ğöre...” örneklerinde olduğu gibi, değişik türde kalıcı adlar da türettiği bilinmektedir. Mersin ağızlarında bu ekle kurulan ulaçların da tıpkı kalıcı adlarda olduğu gibi bir ilgece bağlandığını yüksek sesle düşünerek belirtmek isterim. Bu yapının yönelme durumuna ğirmiŐ bir ortaç olduğu düşünölebilir (-An+A >

-A A > -Ā). Bu yapı üzerine ‘dek, kadar’ ilgeçlerinin gelmesi de çok doğaldır. Ancak, Mersin ağızlarındaki {-IncAyA kadar} karşılığı kullanılan {-A dek, -A kadar} yapısı, basit bir ünsüz düşmesi ve ünlü kaynaşmasının bir sonucu gibi görünmemektedir. Eski Türkçede {-gAll} ulaç eki amaç sınırlaması bildirirken, Eski Anadolu Türkçesinde biçim değişikliğiyle birlikte işlev de değiştirmiştir. Ek, {-(y)All} biçimini aldıktan sonra, üzerine çıkma durum ekini alarak ‘berü’ ilgecine bağlanmıştır: *Başa gösterel(i)den berü ol cemâl / Kalan gördüğüm kamu oldu hayâl* (Ferh. XIV.35) (TS VII/19). Ölçünlü dilde de, bu ek çıkma durum ekini almadan doğrudan ‘beri’ ilgecine bağlanabilmektedir: *Siz okulumuza geleli beri elektrik kesintisi olmadı. Öbür mahalleye taşınalı beri bizleri tanımaz oldu* (Gülsevin, 2001: 134). *Lig kurulalı beri Fenerbahçe’ye karşı her zaman bir cephe vardır. Kerbela olayı (680) meydana geleli beri, 1328 yıldır tüm Şia-i Ali kolları özellikle Aleviler, bitmek nedir bilmeyen, acısı dinmeyen bir yası sürdürmektedirler* (www.aleviakademisi.org). *Varlıkla söyleşinin imkânlarını yitireli, eşyayla aramızdaki perde gittikçe kalınlaşalı beri; Mevlana’ nın “ayrılıklardan şikâyet eden neyinden”, Hölderlin’in “Biz o mutlu birliği, kelimenin tek anlamıyla Varlığı kaybetmişizinden beri; bir sivil şair öleliden beri sözlerin prensi haznedar gittiğinden ve hazine biz gibin sarhoşlara kaldığından beri ŞİİRİN YERİ YERDE YOKTUR* (www.dergibi.com/eleştiri/ayrinti.asp?id=21). Ölçünlü dildeki {- (y)All beri} yapısında olduğu gibi, Anadolu ağızlarında da {-A} ulaç ekinin ‘dek’ ve ‘kadar’ ilgeçlerine bağlanabileceği düşünülebilir.

Eski Türkçede {-gInçA}, Eski Anadolu Türkçesinde {-IncA} ulaç ekinin “-IncAyA kadar” anlamı da taşımasına karşın, ölçünlü dilde {-IncA} ulaç eki, üzerine genel kurala aykırı olarak yönelme durum eki getirilerek, ulaç bir ad gibi ilgece bağlanmakta, ekin zaman sınırlama işlevi, “-IncA-y-A kadar, -IncA-y-A dek” biçimiyle açığa çıkarılıp pekiştirilmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi Anadolu ağızlarında da {-IncA} ulaç eki üzerine pekiştirme ilgeci ‘ok/ök’ getirilip eklemektedir: (-IncAk < -Inca_ok). Kıbrıs Türk Ağzında {i-ken} ulacı, üzerine çıkma durum eki alabilmektedir: *İnerkandan* (< in-er i-ken-den) “iner inmez” merdivenlerden doğru yanına geldim (Gökçeoğlu, 1994:

84). Anadolu'da da {-ArAk} ulaç eki üzerine çıkma durum eki gelebilmektedir: *Köye böyle gelillerdi çal-arak-dan çığır-arak-dan* (Ortaköy / Anamur). *bayram gelereKden de şekerini alır* “bayram yaklaşınca da şekerini alır” (Koraş, 1992: IX /115). *Bir sene, iki sene duraraKdan, altı ay duraraKdan bitirir gelin alırız* “Bir iki sene durduktan sonra, altı ay durduktan sonra bitirir gelin alırız” (Koraş, 1992: XXV/ 5). Trakya ağızında {-A} ulaç eki üzerine yönelme durum ekinin getirildiğini Yrd. Doç. Dr. Mehmet Tulum'dan öğrenmiş bulunmaktayız. Bütün bu örnekler, ulaçlar çekimsizdir kuralını sarsmaktadır. Yukarıda örneklerini gösterdiğimiz, üzerine çıkma durum ekini alan ulaçlardan bir bölümünün de anlam değiştirdiği dikkatleri çekmektedir. Türkçede kural dışı kullanımların sayısı artırılabilir. Dillerdeki birimler, yıllarca işlene işlene biçim ve işlev değiştirebilmekte, yeni görevler kazanabilmektedir. Bir dil biriminin görevi biçim, ses çağrışımlarıyla, örneksemeyle farklı görevdeki bir birime yüklenebilmekte, ya da dilde en az çaba yasası gereği kimi parçaları kullanım dışı bırakılabilmektedir. Mersin ağızlarındaki {-A dek, -A kadar} yapısı da kural dışı kullanımlardan biri olmalıdır.

Saadet Çağatay, Eski Osmanlıcada Fiil Müştakları III. Gerundifler adlı yazısında, ek bilgi olarak, Uygurcada {-A}, {-U} ekleriyle kurulan ulaçların ilgeçle kullanıldığını belirtmekte, *sözleyü birle* “böyle diyerek” (Gabain Gram.ş 232), *ne munu işidü birle ök* “bunu işitince” (Suv. 621-21) örneklerini vermektedir. Kazan lehçesinde de aynı kullanılışın olduğunu bildirmektedir: *kürü bile aldım* “görür görmez aldım” (1978: 243).

DLT'ten alınan *tay ata* yortalım / Budruç kanın irtelim “Tan yeri atarak/ atınca yürüyelim, budruç kanını isteyelim” (DLT III / 356-1/2) örneğinde, {-A} ulaç eki tek başına {-IncA} işleviyle zaman belirteci kurmuştur. Eski Anadolu Türkçesinde de bu eki aynı işlevle görmekteyiz: *Hikâyeleri aşığa gele* “gelince” *zikrederüz inşâallah* (Leys. Ar. XI. 24) (TS VII / 10). Mersin Ağızlarında {-A} ulaç eki ile belirtilen zamanı sınırlamak, {-IncAyA kadar, -IncAyA dek} anlamını verebilmek için de ‘dek, kadar’ ilgeçlerinden yararlanılmıştır. {-A} ulaç ekinin işlevlerine ilgeçlerle birlikte yeni bir işlev daha eklenmiştir.

Çeşmeden öte ğadar *ğaşdım* “Çeşmeden ileriye kadar kaçtım” (Tırtar / Mersin). Bu örnek cümlede geçen ‘öte’ sözcüğünde ulaç eki kalıplaşmıştır, öt- eylemi -e ulaç ekiyle kalıcı yön belirteci olmuştur, bu ad da üzerine yönelme durum eki almadan ‘kadar’ ilgecine bağlanmıştır. Aşağıdaki örneklerde de {-A}lı ulaçların yönelme durum eki almadan ‘dek’, ‘deki’, ‘deği’, ‘değin’ ve ‘kadar’ ilgeçlerine bağlandığını düşünmekteyiz. Oluşturulan bu yapıyla da zaman sınırlaması yapılmakta, kurulan öbek, ana cümlenin zaman belirteci olarak kullanılmaktadır:

Asgere gide dek *sığır gütdük* “Askere gidinceye kadar sığır güttük” (Karadedeli / Silifke).

Yavri böyüye dek *yarma yidiririz* (Kösbucağı / Erdemli).

Bir yaşar ola dek *belerdik* “Yaşına yetinceye kadar, bir yaşına gelinceye dek bezlere sarardık” (Eskiyörük / Aydınçık).

Mersin ağızlarında ‘dek’ ilgecinin son sesi /-k/nin de tonlulaşıp sızcılaştığı, kimi örneklerde yumuşak g’nin, yanındaki /e/ ünlüsünü kalınlaştırdığı görülür:

Elin dola deĝ *de ideñ* “Elin doluncaya kadar yaparsın” (Kızılgeçit / Silifke).

Altı-yedi çile çöze daĝ (< dek) *dolanırdık* (Cambazlı / Silifke).

Yarı ğırkı çika daĝ (< dek) *yıkardık* (Çatak / Silifke). *Bu gele dâĝ* *evin içini bayâ dölekdirdimidi* (Bayındır / Silifke).

Oradan buruya gele deki *ter içinde ğaldım* (Şahmurlu / Silifke).

Yaylaya çika deĝi *peynir yapardık* (Karadedeli / Silifke)... *açıla deĝi* *dururdu* (Kepez / Silifke).

Vara deĝin *arkan çımcılık olur ter* (Erçel / Mersin).

Diğer Batı grubu ağızlarında olduğu gibi Mersin ağızlarında da kalın ünlülü sözcüklerde sözcük başı k-> ğ- olur (Ar. *ğadar*> *ğadar*):

Üsdüne bir çarşaf örteriz (ölü) *yuna ğadar* (Tepeköy / Mersin).

Değişik başa gele ğadar *öyle iderdik* (Karahacılı / Mersin).

O, cülük yetişe ğadar *ağzına ğusar* (Aslanköy / Mersin).

O gele ğadar *çocukları yidirir içirir* (Elvanlı / Erdemli).

Yola ine ğadar *onnarıñ* (Karadedeli / Silifke).

Gendini çeke ğadar *yuğurusuñ* (Burunucu / Silifke).

Mersin yöresinde, /g/ ünsüzünün genellikle iki ünlü arasında sızıcılılaşması olayı çok yoğundur:

İlaç yazdı, öle ğadar ğullansın bunnarı didi (Kuyuluk / Mersin).

Çocuk mucuk ola ğadar çalışırın (Akarca / Mersin).

Dolandırıp gele ğadar (gelin atının) *başını çekeller* (Doğançay / Mersin).

Güneş ğıza ğadar içeller (Civanyaylağı / Mersin).

Bizim dilimizi döndüre ğadar neçe çekiyor (Aslanköy / Mersin).

Eviñe elete ğadar benim heç bi yanıma dokanmayacaksınız (Tırtar / Mersin).

O gele ğadar ciğeri, yağı doğradım. Okul açıla ğadar çocuk orda yoldaş oluyor (Karadiken / Tarsus).

Düşe ğadar duracak (Karahıdırlı / Erdemli).

O gele ğadar temelli vakat geçme mi (Kösbucağı / Erdemli).

Bir iki göz ğala ğadar budāyoruz (Persenti Mah. Kapızlı / Silifke).

Eve vara ğadar düşüneyin bakayın (Karadedeli / Silifke).

Ana yola ğavuşa ğadar böyle çıra şavkıylan giderdik (Yenibahçe / Silifke).

(Kar) eriyē ğadar gedemezdik (Cılbayır→Gökbelen / Silifke).

Alışa ğadar içmeyi de olur (Çivi / Mut).

(Çocuğu)Yatırdık evel, biz enlerden (tarlanın içinden, arasından) *çık-a ğadar ğapğara sinek çokardı, işellerdi, sinek çokardı* (Çavuşlar / Gülnar).

Kemalımı höyle ğocaman ola ğadar emdirdim (Bozağaç / Gülnar).

Ben gele ğadar elli yalak açacaksınız dedi (Tozkovan / Gülnar).

Yumuşak g'nin hem kendinden önceki, hem de kendinden sonraki ince ünlüleri kalınlaştırması olayı da Batı grubu ağızlarında olağan bir ses olayıdır:

Benim anam ölä ğadar o fesi geydi (Doğulu → Doğusandal / Erdemli).

Tükená ğadar yiriz (Kösbucağı / Erdemli).

Onu höyle bir tepsiye dizersin, ğaç tane yaparsan ğıyman bitá ğadar (Evrenli / Mersin).

Ġar düşá ğadar dağda yayılır ğoyun (Çivi / Mut).

Yumuşak g'nin eriyip yok olması sonucu yan yana gelen iki ünlünün kaynaştığı da görülür (-A kadar > -A ğadar > -A ğadar > -A adar > -ā dar): *Esgiden Gravga'ya varā dar Mut'a bağhydı* (Arıkuyu / Gülnar).

Mersin'de kimi yörelerde 'kadar' ilgecinin ilerleyici ünsüz benzeşmesiyle 'kadak', önseste k- > ğ- değişimiyle de 'ğadak' biçimini aldığı görülür (kadar > kadak > ğadak):

kadak (IV) kadar (-Sm.; *Mut-İç.) (DS VIII / 2588) **ğadak** "kadar" (Ayvagediği, Buluklu / Mersin; Kösbucağı /Erdeмли; Ballı / Mut) (Tor, 2004: 154).

Ağşamādak cıpcılık olur gelá ğadak [(Karakeşli Aşireti) Sıraç /Erdeмли].

Onu temizliyá ğadak yuruz. Ben gelá ğadak ğoruz (Sıraç / Erdeмли).

Anamıza bakacāz ölá ğadak (Akarca / Mersin). *Sütçüye dökdük süt bitá ğadak* (Çivi / Mut)

Ölá ğadak burda da, yaylāda da oturuy "oturursun" (Karadiken / Tarsus).

Kimi örneklerde {-A} ulacının uzadığı görülmektedir.* Bu uzamanın nedeni kendisinden sonra gelen sözcüğün ilk sesi yumuşak g'nin ünlü gibi çıkarılışı ya da bu ünsüzün eriyip yok olmasıdır. -A sesindeki uzamanın nedeni, {-A} ulaç ekinin eklendiği eylemde olan bir ses olayı değildir. {-A}lı ulacın 'dek' ilgeciyle kullanıldığında, 'ğadar' ilgecinin önsesinin sızıcılaşmadan kullanıldığında ulacın son sesinin (-A'nın) uzamadığı dikkati çekmektedir. Kimi örneklerde de {-A kadar} yapısından gelen 'dak' ile, 'dek' ilgecinin ekleşip ünlüsünün kalınlaşması sonucunda, iki ayrı ilgecin birbirine karıştığı görülmektedir. Bu durumda ünlü uzunluğu kısalığı, ayırıcı birim olarak kullanılabilir. 'dek' ilgeci kullanıldığında, {-A} ünlü ulaç ekinde uzama beklenmediğine göre, uzunluğun bulunduğu yerde 'kadar' ilgecini aramak gerekecektir. {-A} ünlü ulaç ekindeki uzunluk, 'kadar' ilgecinden gelen 'ğadak' biçiminin kulla-

* Yumuşak g'nin yan ünlü değerinde bir ünsüz olduğu, sesçizerlerin bu ünsüzü ünlü gibi gösterdiği düşüncesiyle daha önceki örneklerde niçin /ā/ ile değil, /ğ/ ile gösterdiğim tartışma konusu olabilir. Mersin ağızlarında /ğ/min çok belirgin olarak söylendiği durumlar da var, ünlüleştiği durumlar da. Bu yöre için /ğ/ sesi, incelenmeye muhtaç bir sestir.

nildiği durumlarda ortaya çıkmaktadır (-A kadar > -A kaçak > -A gadağ > -A gadağ > -aadağ > -ādağ):

Hu merdāndan çıkādak, soluk başğa yirden çıkar oluk (Karadiken / Tarsus).

Dırnāna varādak dūrter “Tırnağına varıncaya kadar sürer” (Ballı / Mut).

O doğurādak gelmeyecek (Akarca / Mersin).

İnsan varādak duruduk (Çavak / Mersin).

Aynı ses olaylarını adlardan sonra gelen ‘kadar’ ilgecinde de görürüz:

Orda güzādak oturuduk (güzādak < güzēadak < güzē gadağ < güzē kadak < güz+e kadar) (Akarca / Mersin).

Hep olumlu olan {-A}lı ulaçlar, ilgeçlere bağlandığında da, olumlu yüklemeleri nitelediği kadar olumsuzları da niteler:

Kimse kimsenin üsdüne varmaz ğırkı çıka ğadar (Çanakçı / Ayaş Kasabası / Erdemli).

Yüzümün ğara beresi gide ğadar ğoca tanımadı (Karahacılı / Mersin).

Biz gele ğadar yoyulmaz didi (Aslanköy / Mersin).

(Lohusaya) Üç günü geçe ğadar su içirmezler (Yeniçıktı / Silifke).

{-A} ulaç ekinin ilgeçle kullanımına Karaman ağızında da rastlanmıştır: *Sayti o pilav her gün bişer, o pilav bir hafta geçe ğadar* “Zaten o pilav bir hafta geçinceye kadar her gün pişer” [Taşkale (Kızıllar) Kasabası] (Koraş, 1992: XIV / 45). *Onnarı elin ğapısına vermedim yuvadan uçā adar* (Kızıllar Ağıni Köyü) (Koraş, 1992: XII / 10-11).

Sonuç

Mersin ağızlarında, ünlü ulaç eklerinden {-A}nın amaç bildirme işlevi eski Türk lehçelerinde olduğu gibi sürdürülmektedir. Bu ek, Türkçenin her döneminde görüldüğü gibi ulaçlı birleşik eylemlerde, ikilemelerde de kullanılır. Ancak, Mersin ağızlarında ikilemelerde {-A}ya göre, {-I/-U} ulaç eki daha sık geçer. Eski Türk lehçelerinde {-I/-U} eki de amaç bildirme işleviyle kullanılırken, Mersin ağızlarında bu işlevi tamamen {-A} üstlenmiştir. Eski Uygurcada ve Kazan lehçesinde {-A}lı ulaçların ‘birle, bile’ ilgeçleriyle kullanıldığı gibi, Mersin ağızlarında da ‘dek, deĝi, deĝin; ğadar’ ilgeçleriyle yoğun olarak kullanıldığı görül-

mektedir. Eski Anadolu Türkçesinden bu yana günümüz Türkiye Türkçesinde görülen {-AlI beri, -Alı-dAn beri} ve ölçünlü dildeki {-IncA-y-A kadar} yapılarında olduğu gibi, Mersin ağızlarında da {-A}lı ulaçlar ‘kadar’ ve ‘dek’ ilgeçlerine bağlanarak zaman belirteçleri kurmaktadır. Mersin ağızlarında, {-A} ulaç ekinin hem eski işlevlerle kullanıldığı, hem de eke anlam açısından ayrıntı denilebilecek yeni görevler yüklendiği görülmektedir. Bu ek, Mersin ağızlarındaki bütün işlevleriyle Konya, Karaman, Ermenek çevresi ağızlarında da karşımıza çıkmaktadır. Güney-Batı Anadolu Ağızlarında da birkaç örneğe rastlanmıştır. Metin çalışmaları arttıkça, benzeri kullanımlar başka yörelerden de çıkabilecektir.

Kaynakça

- Argunşah, Mustafa (1999), Ünlü Gerundiumunun “-mAĞA” Yerine Kullanılışı, 3. *Uluslar arası Türk Dil Kurultayı* 1996. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları: 678, 117-125.
- Bayraktar, Esra (2004), *Türkçede Fiilimsiler*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları: 838.
- Caferoğlu, Ahmet (1988), Muğla Ağızı, *TDAY Belleten* 1962, II. Baskı, 107-130.
- Çağatay, Saadet (1978), Eski Osmanlıcada Fiil Müştakları III. Gerundifler (DTCF Dergisi, C.VI, S.5, 1947), *Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler*, Ankara: DTCF Yayını.
- Çetin, Fadime (2004), *Kışla Köyü (Başyayla / Karaman) Ağızı*. Mersin: Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi.
- Ergin, Muharrem (1980), *Türk Dil Bilgisi*. V. Baskı. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Gökçeoğlu, Mustafa (1994), *Tezler ve Sözcükler*. Lefkoşa.
- Gülsevin, Gürer (2001), *Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-Fiiler*. Afyon: AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C.II, S.2, 125-143.
- Karahan, Leyla (1996), *Anadolu Ağızlarında Kullanılan Bazı Zarf-Fiil Ekleri, Türk Kültürü Araştırmaları (Prof.Dr. Zeynep Korkmaz'a*

- Armağan*), Yıl: XXXII/1-2 1994. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 205-236.
- Koraş, Hikmet (1992), *Karaman ve Yöresi Ağzları (İnceleme-Metinler-Sözlük)*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Korkmaz, Zeynep (1973), *Marzubān-nāme Tercümesi (İnceleme-Mersin-Sözlük-Tıpkıbasım)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Yayınları:219, Malazgirt Zaferinin 900. Yıldönümü Kutlama Serisi. III.
- (1956), *Güney-Batı Anadolu Ağzları (Ses Bilgisi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları:114 Türk Dili ve Edebiyatı Serisi: 11.
- Öğretici, Emel (1972), *Konya Ağzı*. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Basılmamış Mezuniyet Tezi.
- TDK (1996), *Tarama Sözlüğü VII Ekler, II. Baskı*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları.
- Tietze, Andreas (1992), The Old Ottoman Gerund in -u/-ü Expressing Purpose, *Türk Dilleri Araştırmaları 1992*, 69-74.
- Tor, Gülseren (2004), *Mersin Ağzı Sözlüğü*. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi.38.
- Türedi, Kerim (2002), *Karaman İli Sarıveliler ve Başyayla İlçeleri (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Yüce, Nuri (1999), *Gerundien im Türkischen. Eine morphologische und syntaktische Untersuchung*. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 23.

Ersin Teres: Çağatay Türkçesinin Sözcük Üzerine..... 275-284

B. TANITMALAR

Zemire Gulcalı, Betül Özbay: 吐鲁番新出摩尼教文献研究 *Tulufan xinchu monijiao wenxian yanjiu, Studies in the Manichaen Texts recovered From Turfan, Turfan Antiquarian Bureau, Cultural Relics Publishing House, 2000, 297 s. 285-296*

Mehmet Ölmez: *Fragmenta Buddhica Uigurica. Ausgewählte Schriften von Peter Zieme. Herausgegeben von Simone-Christiane Raschmann und Jens Wilkens, Studien zur Sprache, Geschichte und Kultur der Türk-völker, Band 7, Klaus Schwarz Verlag, Berlin 2009, 646 s. 297-300*

Mehmet Ölmez: *Die 'Vogelgespräche' Gülşehrîs und die Anfänge der türkischen Literatur, Aziz Merhan, Pontus Verlag, Göttingen 2003, 479 s. 301-304*

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5-6
A. YAZILAR	
A. Deniz Abik: <i>Derleme Sözlüğü</i>'nde Madde Birleştirme	
Önerileri ve Bu Maddeler Üzerine Değerlendirmeler	7-34
Uwe Bläsing: Ordu'daki <i>Çal Kiraz</i> ile Kaşgari'nin <i>Çal Qoy</i>'u	35-74
İsmail Bozkurt: Kıbrıs Türk Ağzı/Ağızları ile İlgili	
Araştırmalara Bir Bakış	75-98
Musa Duman: Toplumsal Gelişmenin Ağızlara Etkisi	99-112
Mehmet Dursun Erdem: Eski Türkiye Türkçesi Ağızları	
Üzerine	113-138
Gürer Gülsevin: Anadolu Ağızlarında Etnik (Boysal) Özellikler	
Ve Çepni Ağızları Üzerine	139-152
Mustafa Kaçalin: Ağız Atasözlerinin Kelime Hazinesine	
Katkısı	153-160
A. Rüştü Karabeyoğlu: Tatar Türkçesindeki Bazı Tasvirî	
Zaman Yapıları	161-165
Filiz Kırıl, Astrid Menz: Doğu Grubu Ağızlarında <i>-miş</i> ve <i>imiş</i>	167-174
Birsel Oruç Aslan: Kıbrıs Türk Ağzı ile Gagauzcada Gerekliklik	
Yapısı	175-186
Mehmet Ölmez: Anadolu Ağızları Sözlüğü'ne Ekler Projesinin	
2006'daki Durumu.....	187-192
Zühal Ölmez: Diyarbakır Ağzının Sözvarlığına Katkılar.....	193-201
Mehmet Özmen: Ağızlardan Söz Derleme Çalışmaları ve	
Derlemelerle İlgili Sorunlar.....	203-212
Selahittin Tolkun: Türkiye'deki Özbeklerin Dil Özellikleri	213-223
Gülseren Tor: Mersin Ağızlarında {-A} Ulaş Eki	225-249
Tayyibe Uç: Anadolu Ağızlarında Adlandırma ve	
Kavramlaştırma	251-273